

БІБЛІОТЕКА ВНЗ ЯК МЕХАНІЗМ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сучасний етап цивілізаційного розвитку, базові тенденції якого – глобалізація і становлення інформаційного суспільства, характеризується рядом найважливіших соціально-інформаційних перетворень. Бібліотека - як традиційно один з найбільш впливових інститутів, що оперують з інформацією, - покликана переосмислити власні цілі і відповідальність в нових соціокультурних умовах.

З середини 90-х рр. ХХ ст. у вітчизняній соціальній літературі бібліотеку визначали, передусім, як інформаційну установу і таке розуміння бібліотеки, що зафіксоване у ряді юридичних документів, отримало офіційного статусу [4; 36]. Нині загальновизнаним є те, що бібліотека - "інтеграційний соціальний інститут, що здійснює збір, зберігання і поширення в просторово-часовому континуумі соціально значущих документів з метою задоволення інформаційних потреб користувачів" [3; 73-74].

Поняття соціального інституту є однією з категорій соціологічної теорії, яка відображає засіб закріплення різноманітних видів людської діяльності, що виникають в процесі суспільного розподілу праці. Бібліотека в суспільстві існує як особливий соціальний інститут, метою якого є кумуляція, збереження і забезпечення членів суспільства документами та інформацією. У процесі історичного розвитку формується сукупність елементів не тільки внутрішнього характеру, але й тих, що пов'язані із взаємодією бібліотеки з зовнішнім середовищем.

Реально бібліотека взаємодіє з суспільством, державою, сферою матеріального виробництва, системою освіти, науки, економічними, політичними, правовими та іншими соціальними інститутами. Отже, є *презентантом* соціальних комунікацій, в процесі чого створюється, використовується й розповсюджується різного роду соціальна інформація. Разом із тим ця система є сукупністю соціальних інститутів, які мають своє інформаційне середовище і споживачів[2; 41].

Якщо мета бібліотеки як соціального інституту – соціалізація, залучення членів соціуму до культури, то специфіка бібліотеки ВНЗ полягає в тому, що тут залучення до культури відбувається через документи, в яких відбиті елементи тієї або іншої професійної діяльності.

Таким чином, бібліотека ВНЗ як соціальний інститут є, передусім, механізмом професійної соціалізації людини. Професійній соціалізації студентів сприяє також підключення бібліотек до електронних бібліотечних систем, які не лише забезпечують навчальний процес науковою і навчально-методичною літературою, але і орієнтують студентів у світі професійної культури [6].

Взаємозв'язок бібліотек, сфери освіти і виховання формувався протягом століть. Бібліотека і система освіти доповнюють одна одну як у рамках організованих форм безперервної освіти, так і самоосвіти.

Завданням бібліотеки ВНЗ є, насамперед, задоволення інформаційних потреб, пов'язаних з навчальною та дослідницькою діяльністю студентів, викладачів. В основі такої діяльності лежить відповідний фонд документів, інформаційно-пошуковий апарат до нього і багатопланова робота фахівців книгозбірні.

Донедавна найважливішим завданням бібліотек ВНЗ була автоматизація внутрішніх процесів, що, безумовно, забезпечило покращення управління фондами, підвищення якості обслуговування користувачів тощо. Проте не меншої уваги заслуговує проблема бібліотеки як своєрідного міні-суспільного простору, а не лише як пункту отриманої інформації [1; 47].

Завдання будь-якого ВНЗ полягає не лише у передачі студентам певного обсягу знань, у формуванні вміння орієнтуватися у потоці інформації і користуватися нею, але й у *розкритті істинного таланту молодої людини у певній сфері діяльності*, вмінні знайти своє місце у світі, тобто у сприянні професійній актуалізації. Вирішити це завдання може допомогти те унікальне університетське середовище, яке створюється завдяки зусиллям науковців і бібліотекарів [5; 80-81]. Зусилля колективу бібліотеки спрямовані на створення академічної бібліотеки шляхом збору наукових документів з максимально широким переліком назв, серед яких повні зібрання наукових праць, наукові збірники, монографії, автореферати дисертацій.

Як приклад наведемо роботу науково-технічної бібліотеки (НТБ) Одеського національного політехнічного університету, де робоча взаємозалежність всіх відділів і кафедр університету з НТБ стала запорукою якісного проведення днів інформацій, днів кафедр (заходи проводять бібліотекарі спільно з викладачами), процесу

комплектування (замовлення літератури), виставкової діяльності (як традиційні виставки за актуальними темами, так і віртуальні виставки), літературних вечорів, наукових заходів тощо. Сьогодні співробітники книгозбірні спрямовують свої зусилля на те, щоб зробити її *відкритим центром життя студентів*, тобто максимально врахувати різноманітність сценаріїв перебування читача в бібліотеці, забезпечивши доступність інформації, комфорт, корисність і результативність перебування в бібліотечному просторі.

Простір університету і бібліотеки настільки щільно пов'язані і взаємодоповнюють один одного, що створюють єдиний культурно-освітній простір, позабар'єрний у всіх смислах.

Отже, інститут повинен займатися моделюванням бібліотеки як частини повсякденного життя студентів в контексті їхньої майбутньої професіональної підготовки, з урахуванням інтересів викладачів та удосконалювати бібліотечне середовище.

Попереду - широке поле наукового осмислення і обґрунтування соціальних трансформацій бібліотеки і її багатофункціональних комунікативних практик в контексті актуальних тенденцій розвитку сучасного багатопольярного світу.

Список використаних джерел:

1. Бочаров, Б. П., Библиотеки и новые технологии образования [Текст]/ Б.П. Бочаров, М. Ю. Воеводина // Б-ки учеб. заведений. - 2010. - № 37. - С. 47 — 52.

2. Каліберда, Л. П. Бібліотека як соціальний інститут [Текст]/ Л.П. Каліберда // Шкільна б-ка. - 2010. - № 4. - С. 41 — 42.

3. Мотульский, Р. С. Библиотека как социальный институт [Текст]: моногр. / Р.С. Мотульский. - Минск: Бел. гос. ун-т культуры, 2002. - 374.

4. Паус, И. И. Повышение социальной ответственности института библиотеки в современных условиях [Текст]/ И.И. Паус // Науч. и техн. б-ки. - 2010. - № 10. - С. 35 — 39.

5. Шкира, О. Бібліотека вищого навчального закладу: сучасна модель діяльності [Текст]/ О. Шкира // Вища школа. - 2009. - № 7. - С. 80 — 87.

6. Самохина, М. М. Библиотека как социальный институт и ее функции [Электронный ресурс] / М. М. Самохина. - Режим доступа: http://www.library.ru/sociolog/text/t_09.php